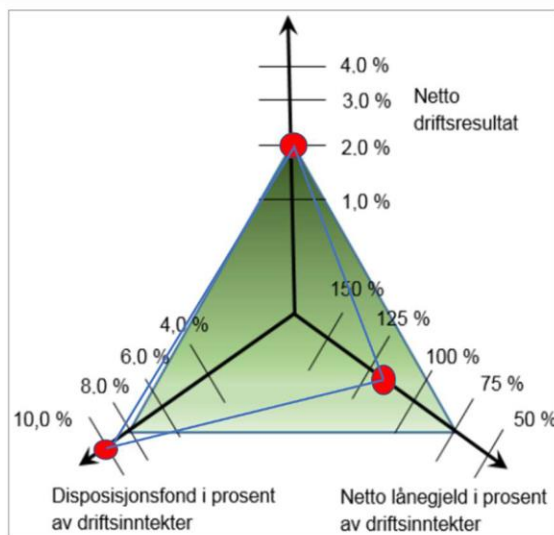

Kontrollutvalget 27.11.23

Optimalisere bærekraft over tid

Betyr at bevilgninger i det lange løp er viktigere enn neste års bevilgning

Måltall Verdal

Måltall Verdal er satt skjevt i fht KØB originalfigur pga høy gjeld

2% netto driftsresultat
10% disposisjonsfond (+ 2%)
120% gjeldsgrad

Risikoen i høy gjeld kompenseres med å sette opp kravet til dispfond

Måltallene må settes ut fra økonomien til den enkelte kommune.

- God økonomistyring skaper handlingsrom (bærekraft over tid)
- De kommunene som styrer økonomien godt har mest penger å bruke på tjenestene! (lukket kretsløp... pengene blir ikke borte)

Bærekraft

Krav til driftsmargin		2024	2025	2026	2027
Driftsinntekter fra økonomisk oversikt	1000 kr	1 497 385	1 505 814	1 482 710	1 456 730
Ønsket utvikling netto driftsresultat %	% av driftsinntekter	0,6 %	1,6 %	2,0 %	2,2 %
Netto driftsresultat i kroner	1000 kr	9 250	24 150	29 400	32 400

Disposisjonsfond	2024	2025	2026	2027
Beholdning 01.01	143 403	43 000	56 750	74 750
Avsetning	10 000	15 000	18 000	20 000
Bruk	-110 353	-1 250	0	0
Beholdning 31.12	43 000	56 750	74 750	94 750
Disposisjonsfond i % av driftsinntekt	2,9 %	3,8 %	5,0 %	6,5 %

Gevinst helseplattform, forskyves pga forsinket innføring	7 400
Prosjekt undersøkelse helse	1 500
Heia Innherred	1 250
Avrundingsdiff	-50
Sum spesifisert	10 100
Ekstra til avdrag	100 253
Totalt bruk dispfond	110 353

Gjeld

Gjeld		2023	2024	2025	2026	2027
IB gjeld		1 685 402	1 805 902	2 062 244	2 199 299	2 210 172
Nye lån		200 000	338 142	228 755	109 973	133 354
Avdrag		-79 500	-81 800	-91 700	-99 100	-103 600
UB gjeld		1 805 902	2 062 244	2 199 299	2 210 172	2 239 926
Avdrag i % av gjeld pr 01.01		4,7 %	4,5 %	4,4 %	4,5 %	4,7 %
Nedbetalingstakt i antall år snitt		21	22	22	22	21
Samlede investeringer		336 920	509 000	272 450	149 900	196 100
Låneopptak		200 000	338 142	228 755	109 973	133 354
Lånefinansiert andel		59 %	66 %	84 %	73 %	68 %

Fellesinntektene – Grunnlaget for bevilgninger

En blanding av sikre inntekter og anslag

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-537 424	-562 700	-577 713	-611 500	-613 400	-609 600	-606 800
Inntekts- og formuesskatt	-435 396	-399 900	-407 800	-436 500	-436 500	-436 500	-436 500
Eiendomsskatt	-33 090	-42 200	-42 200	-44 000	-50 000	-51 000	-52 000
Andre generelle driftsinntekter	-32 935	-59 300	-73 800	-111 700	-103 500	-81 300	-58 100
Sum generelle driftsinntekter	-1 038 845	-1 064 100	-1 101 513	-1 203 700	-1 203 400	-1 178 400	-1 153 400

Generelle driftsinntekter er fellesinntekter som kan bevilges til tjenester (etter finans og fondsavsetninger)

Inntekter som ikke er fellesinntekter inngår i tjenestenes budsjetter og gjør at behovet for bevilgninger blir lavere

Inntekter som tilhører tjenestenes budsjetter ... og som da ikke må prioriteres/bevilges

For eksempel tilskudd ressurskrevende helsetjenester

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-537 424	-562 700	-577 713	-611 500	-613 400	-609 600	-606 800
Inntekts- og formuesskatt	-435 396	-399 900	-407 800	-436 500	-436 500	-436 500	-436 500
Eiendomsskatt	-33 090	-42 200	-42 200	-44 000	-50 000	-51 000	-52 000
Andre generelle driftsinntekter	-32 935	-59 300	-73 800	-111 700	-103 500	-81 300	-58 100
Sum generelle driftsinntekter	-1 038 845	-1 064 100	-1 101 513	-1 203 700	-1 203 400	-1 178 400	-1 153 400
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	890 801	934 768	992 532	1 040 150	1 002 650	965 300	928 200

Økonomiplan 2024-2027	2023	2023 revidert	2024	2025	2026	2027
Inntekter som kan fordeles	1 064 100	1 098 600	1 203 700	1 203 400	1 178 400	1 153 400
Til renter og avdrag	-121 500	-126 600	-154 300	-176 600	-183 700	-192 800
Til pliktige avsetninger	-6 000	-1 413	-6 400	-6 400	-6 400	-6 400
Til disposisjonsfond	1 168	21 818	100 403	-13 750	-18 000	-20 000
Til investeringer	-3 000	-3 000	-103 253	-4 000	-5 000	-6 000
Rest kan fordeles	934 768	989 405	1 040 150	1 002 650	965 300	928 200
Endring		54 637	50 745	-37 500	-37 350	-37 100

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap		Oppr. Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
	2022	budsjett 2023					
Administrasjon, styring og fellesutgifter	41 209	110 234	100 050	124 184	125 196	122 681	122 246
Barnehage	133 802	135 024	139 622	145 992	144 335	140 695	135 945
Grunnskole	235 379	217 609	233 674	235 636	222 365	210 488	197 704
Helsestasjon og lege	58 439	56 538	61 349	65 415	64 322	62 260	60 466
Helse og omsorg	284 858	286 999	305 936	320 809	307 462	296 447	282 350
Sosiale tjenester	47 227	53 757	65 794	76 067	75 831	74 748	73 854
Barnevern	44 008	39 557	40 067	39 952	39 742	39 145	38 337
Kultur og idrett	28 266	29 554	31 305	30 394	30 833	30 151	29 010
Plan	4 921	4 396	4 510	4 402	4 236	4 172	4 086
Landbruk og næring	8 799	6 366	8 788	8 231	8 070	6 333	6 112
Samferdsel og veier	12 358	8 667	10 755	10 896	10 815	10 633	10 388
Brann og redning	10 663	10 356	10 356	10 273	10 273	10 273	10 273
Vann avløp og renovasjon, selvkost	-23 983	-32 084	-32 068	-40 307	-49 035	-50 931	-50 781
Kirke	7 527	7 796	7 807	8 205	8 206	8 206	8 206
Tjenester utenfor ord. kommunalt ansvarsområde	0	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	893 474	934 768	987 945	1 040 150	1 002 650	965 300	928 200

Dette er den politiske bevilgningen.

Den forholder seg til kostra (innbyggerbehov) ikke til hvordan vi er organisert i ansvar og gruppeansvar (virksomhetsledere). Altså bygger på prinsippene for nasjonal rapportering og statistikk,

Hvordan disse bevilgningene skal spres mellom budsjettene i kommunen er delegert til kommunedirektør (hvem er så direktør i denne sammenhengen?)

Ikke alle inntekter fordeles av kommunestyret

Driftsregnskap på tvers av bevilgningsskjemaene

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Økonomiplan 2024
Rammetilskudd	-537 423 552	-562 700 000	-611 500 000
Inntekts- og formuesskatt	-435 396 431	-399 900 000	-436 500 000
Eiendomsskatt	-33 090 185	-42 199 990	-44 000 000
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-33 039 022	-59 300 000	-111 700 000
Overføringer og tilskudd fra andre	-179 820 566	-114 891 710	-115 721 505
Brukerbetalinger	-45 726 633	-50 869 856	-50 869 856
Salgs- og leieinntekter	-111 950 923	-118 748 470	-127 093 658
Sum driftsinntekter	-1 376 447 313	-1 348 610 026	-1 497 385 019
Lønnsutgifter	650 809 750	639 308 312	691 309 535
Sosiale utgifter	165 746 986	175 736 287	183 321 717
Kjøp av varer og tjenester	335 811 190	339 178 245	393 050 997
Overføringer og tilskudd til andre	76 035 096	65 055 635	66 152 730
Avskrivninger	87 446 739	101 100 000	104 800 000
Sum driftsutgifter	1 315 849 761	1 320 378 479	1 438 634 979

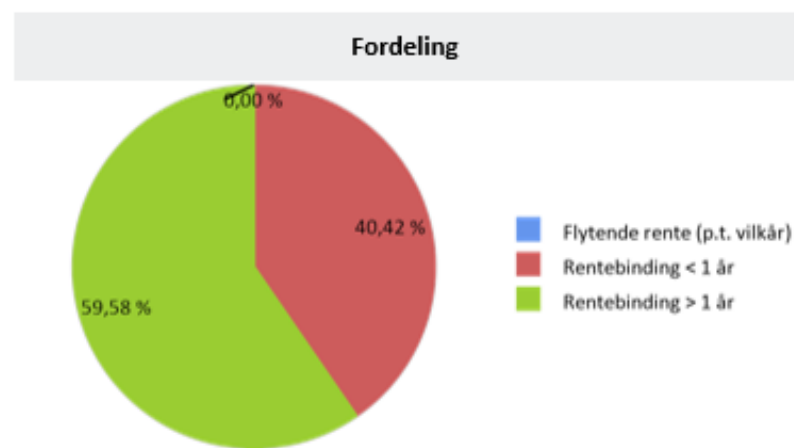
Tjenestene finansieres av **1,2 mrd i fellesinntekter** og **0,3 mrd** i inntekter som tilhører tjenestene

Hvilke inntekter er det som ikke er fellesinntekter? Øremerkede inntekter, bruk bundne fond, gebyrer osv

Lønn og sosiale kostnader (pensjon, arbeidsgiveravgift mv) tar det meste. Deretter er kjøp av varer og tjenester og overføringer en stor utgiftspost.

Fordeling rentebinding

Fordeling	Saldo	Prosentvis av total
Rentebinding over 1 år (fastrente)	1 076 712 058	59,58 %
Rentebinding under 1 år (flytende rente)	730 379 370	40,42 %
Sum rentebinding	1 807 091 428	100,00 %
Flytende rente (p.t. vilkår)	0	0,00 %
SUM	1 807 091 428	100,00 %

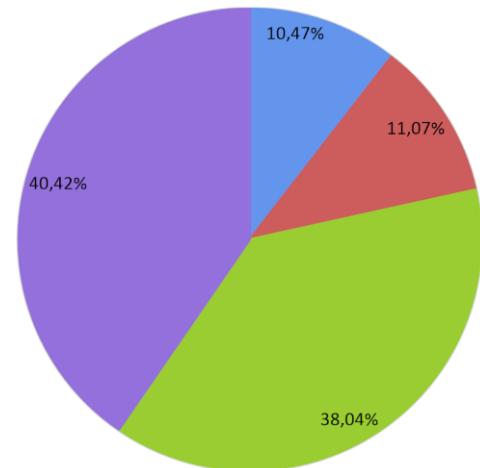

Porteføljens rentebindingstid og renterisiko

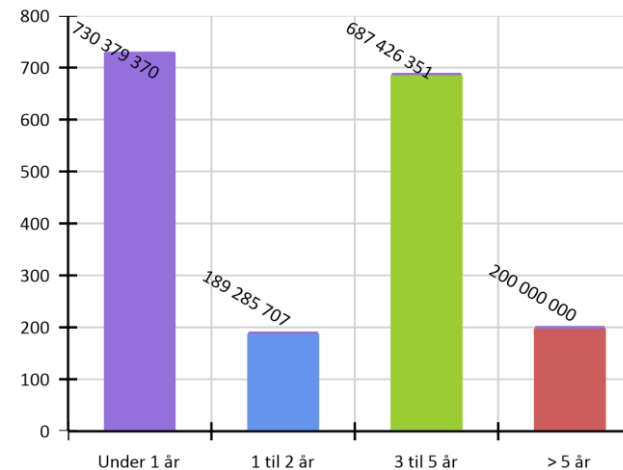
Intervall	Pålydende i NOK	Rentebindingstid	Andel	Akkumulert andel	Økning i rentekostnad ved 1% renteøkning
Under 1 år	730 379 370	0,10	40,42%	40,42%	kr 7 303 794
1 til 2 år	189 285 707	1,35	10,47%	50,89%	kr 9 196 651
2 til 3 år	0	0,00	0,00%	50,89%	kr 9 196 651
3 til 5 år	687 426 351	4,30	38,04%	88,93%	kr 16 070 914
> 5 år	200 000 000	6,38	11,07%	100,00%	kr 18 070 914
SUM	1 807 091 428	2,52	100,00%		

Rentebindingsintervall i % av porteføljen

1 til 2 år > 5 år 3 til 5 år Under 1 år

Rentebindingsintervall i NOK

Kommentar

Rentebindingstid brukes ofte for å måle renterisiko. Det gir et uttrykk for hvor følsom kontantstrømmene til lånene er for en endring i markedsrentene. Man kan se på rentebindingstid som vektet gjennomsnittlig rentebinding for et lån eller en plassering. Porteføljens rentebindingstid er i tabellen målt ved slutten av rapporteringsperioden. Rentebindingen er i tråd med finansreglement og rentesikringsstrategi, hvor forutsigbarhet i rentekostnadene er et viktig element. Porteføljer med rentebindingstid under 1 år vil være svært sensitive for bevegelser i markedsrentene. Porteføljer med rentebindingstid over 5 år vil ha svært forutsigbare rentekostnader i de kommende årene. Alt annet like vil en slik forutsigbarhet ha en pris / «forsikringspremie», som må vurderes opp mot reduserte rentekostnader. Kolonnen økning i rentekostnad ved 1 %- poeng renteøkning viser økt årlig rentekostnad om 1 år, om 2 til 3 år, om 3 til 5 år og om 5 år dersom renten stiger med 1%-poeng. Dvs. når alle bindingene i porteføljen er løpt ut vil økt rentekostnad være 1 % x total gjeld.

Dette er hva markedet tror om renteutviklingen... «og de er for tiden mer optimister enn Norges Bank»

NIBOR NOK 3M

Interest Rate Interbank Offered Rate Siste oppdatering : 06.11.2023

★ Overvåkinger

I dag - 08.11.2023

Pris Historiske data Forward data

Sammenlign med
Ingen

Eksporere

1år 3År 5År 10År Alle

Kommunens rentestrategi er å legge 1% buffer/margin på flytende rente.

Det betyr at det skapes en intern fastrente som bufferer mot endring i fremtidig rentenivå (og markedets faktiske prising av ulike typer lån)

Det skaper også rom for å kunne stå i en refinansieringsrisiko. Først og fremst risiko for at nye lån blir dyrere.

Kommunens låneportefølje er de siste årene dreid over mot mer kortsiktige lån (billigere kommunelån).

Hvis marginen/buffer forsvinner, vil det trolig bli nødvendig med en større andel lange lån (dyrere kommunelån)

Investeringsgjeld	Margin	2023	2024	2025	2026	2027
Renteutgift prognose m påslag	1 %	52 900	90 900	99 600	99 100	100 500
Renteutgift prognose	0 %	52 400	81 000	86 700	85 600	86 000
Forskjell med margin		500	9 900	12 900	13 500	14 500
Renteutgift prognose	1 %	52 900	90 900	99 600	99 100	100 500
Økonomiplan 2023-2026	1 %	67 800	77 900	92 500	99 700	99 701
Økning i ØP 2024-2027		-14 900	13 000	7 100	-600	799
Snitt rentekost med 1% margin	1 %	3,07 %	4,29 %	4,39 %	4,33 %	4,32 %
Snitt rentekost med 0% margin	0 %	3,04 %	3,82 %	3,83 %	3,74 %	3,70 %
KBN budsjettrenter flytende	0 %		5,35 %	4,95 %	4,35 %	4,28 %
KBN fastrenter selvkost	0 %		4,77 %	4,56 %	4,45 %	4,42 %

Kommunens budsjettrentestrategi

Tre eksempler	Markedets prognose for flytende rente		
	Januar	Juli	Desember
Eksempel flytende lån			
Flytende rente	4,7	4,4	4,0
Flytende kredittmargin	0,6	0,6	0,6
Flytende rente	5,3	5,0	4,6
Buffer flytende rente	1,0	1,0	1,0
Budsjettrente	6,3	6,0	5,6
Eksempel fastrentelån			
Fastrente	2,5	2,5	2,5
Budsjettrente	2,5	2,5	2,5
Eksempel lån med flytende rente og fast margin			
Flytende rente	4,7	4,4	4,0
Buffer flytende rente	1,0	1,0	1,0
Budsjettrente flytende	5,7	5,4	5,0
Fast margin	0,4	0,4	0,4
Budsjettrente totalt	6,1	5,8	5,4

Simulert rente med 1% buffer er lavere enn de budsjettrentene som Kommunalbanken har sendt ut til kommunene som veiledende.

Klarer kommunen å komme ned på 3,82% i snittrente, er det kommunen som beholder «gevinsten».

KBN fastrenter sier litt om hva det hadde kostet å kjøpe tilsvarende sikkerhet. Jf fastrente har en «forsikringspris» til banken.

Hva skal til for at renteanslag uten buffer (eller lavere rente) skal slå til?

- Markedet (bankene) har truffet på det forutsigbare
- Ingen ytre påvirkninger fra krig, internasjonal økonomi/politikk osv
- Det finnes alltid gode lånetilbud i markedet.

KS prognose med snitt skattenivå siste tre år

VERDAL		5038				
2024-prisnivå for årene 2025-2027		PROGNOSE etter justeringer				
1000 kr		2023	2024	2025	2026	2027
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)		421 126	451 086	458 240	458 245	458 259
Utgiftsutjevningen		8 526	15 959	15 692	15 692	15 692
Overgangsordning - INGAR		-616	-1 104	-1 104	-1 104	-1 104
Saker særskilt ford (inkl. trekk konsesjonskraft, per grunnskole, helsestasjon skolehelse, barnevernsreform, bortfall eien)		11 692	11 751	8 813	6 610	4 957
Sør-Norge tilskudd (kommuner med over 3 200 innb)		7 884	8 245	6 184	4 638	3 478
Ordinært skjønn		-	-	-	-	-
Koronapandemi - tilleggsbevilgninger gjennom innbyggertilskuddet og tabell-C		215				
Stortinget saldering budsjett 2023		1 931				
Stortinget opprinnelig saldering budsjett 2018 - 2022						
RNB 2018 - 2023 (utenom koronapandemi) m.v.		7 305				
Sum rammetilsk uten inntekstutj og ekstra skjønn statsforvalter (se linje 47 og 50 nedenfor)		458 063	485 937	487 825	484 080	481 283
Netto inntekstutjevning		119 528	125 547	125 547	125 547	125 547
Sum rammetilskudd før ekstra skjønn fra statsforvalteren		577 591	611 484	613 372	609 627	606 830
Rammetilskudd - endring i %			6 %	0 %	-1 %	0 %
Skatt på formue og inntekt		414 922	436 461	436 461	436 461	436 461
Skatteinntekter - endring i %						
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)		-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd		992 500	1 047 900	1 049 800	1 046 100	1 043 300
Avrundet og brukt i økonomiplan			1 048 000	1 049 900	1 046 100	1 043 300

Forsiktighet fra år 2. Hva skjer dersom regjeringen varsler høyere/lavere inntekter i løpet av 2024?

Inntekter og utgifter til lovpålagte oppgaver

Inntekter og utgiftsbehov - 2024	Verdal		Landet
	<i>Kr pr innb</i>	<i>1000 kr</i>	<i>Kr pr innb</i>
Innbyggertilskudd (del av rammetilskudd)	29 832	451 086	29 832
Utjevnet skatt	37 320	562 008	39 737
Sum grunnfinansiering	67 152	1 013 094	69 569
Utgiftsutjevning	747	11 301	
Distrikt	545	8 245	
Andre inntekter	1 009	15 260	
Sum inntekter	69 454	1 047 900	
Utgiftsbehov landet	64 893		
Behovsindeks	1,01152		
Utgiftsbehov Verdal	65 640	992 548	

Utgiftsbehov på landet er regnet ut fra faktiske utgifter i kommunenes regnskaper. Justert til 2024 priser.

Men fullfinansiering av lovpålagte tjenester forutsetter da at kommunen er kostnadseffektiv på alle tjenester

..og at kommunen har normal gjeld

Hvorfor har vi da for lite penger i drift??

- Ikke lovpålagte
- Struktur
- Metode